

Romeinse wachtpost op de Goudsberg

In 1916 legt Dr. J.H.Holwerda, directeur van het archeologisch museum in Leiden, op de nabij Walem gelegen Goudsberg de fundamenten bloot van een Romeinse wachttore. "Het betreft een gebouw van 8.80m bij 12.20m, omgeven door een muur van ongeveer 90cm dikte. Binnen- en buitenmuren zijn opgetrokken uit vrij regelmatig gehouwen en goed gemetselde en gevoegde steenblokken. Sommige van de stenen vertonen sporen van brand en ook de leem van de bodem binnen het gebouw is op verscheiden plaatsen rood verbrand"².

Uit een vijftal opgegraven muntjes en nog andere gevonden gebruiksvoorwerpen maakt Holwerda op dat de toren stamt uit de periode rond 300 n. Chr.

"Romeinse wachttorens zoals op de Goudsberg werden aangelegd ter beveiliging van de weg van Maastricht naar Keulen. Als reactie op een invasie van Germaanse volkeren bouwden de Romeinen een verdedigingslinie met versterkingen langs de belangrijke wegen, zoals die van Nijmegen naar Maastricht en de weg van Maastricht naar Keulen.

De wachttore is waarschijnlijk een versterkte militaire politiepост geweest. Dat doen tenminste de lichte fundamenten en de geringe afmetingen vermoeden. Er zijn slechts weinig van deze posten bewaard gebleven; dit onderstreept het belang van dit tamelijk unieke monument"³.

De toren op de Goudsberg had een uiterst strategische ligging met uitzicht over een groot deel van het Geuldal. Dit doet vermoeden dat de Romeinse weg in haar onmiddellijke omgeving heeft gelopen. Omdat er slechts enkele delen van de weg (in Heerlen, Valkenburg en Maastricht) zijn teruggevonden is het juiste tracé van de weg slechts bij benadering vast te stellen.

In 2001 is door het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen ruim € 260.000,= ter beschikking gesteld voor de realisatie van het project "Via Belgica" en de plaatsing van een digitaal tijdvenster bij de restanten van de Romeinse wachttore op de Goudsberg.

"Via Belgica" is de benaming van een landschappelijke en cultuurhistorische corridor die zich uitstrekt van het aan de Kanaalkust gelegen Boulouge-sur-Mer (Frankrijk) via Henegouwen en de Haspengouw, de beide Limburgen tot in het Rijnland bij Keulen. Deze vruchtbare lösscorridor is van oudsher een

² zie: Geschiedenis van Valkenburg-Houthem, H.J.H. Schurgers, J.G.M. Notten, L.W.G.N. Pluymaekers, uitg. Valkenburg, 1979, blz. 46

³ persbericht Rijksdienst voor Oudheidkundig Bodemonderzoek, d.d. 9 maart 2000

route geweest waarlangs mensen zich vestigden met als gevolg een intensieve uitwisseling van personen, goederen en ideeën. In de Romeinse tijd is deze natuurlijke verbindingsweg geformaliseerd door de aanleg van de belangrijke Romeinse steenweg van Noord-Gallië en de Kanaalkust naar de Rijn. Langs deze weg bevonden zich vele Romeinse herbergen, villa's en steden. Belangrijk onderdeel van deze route is de brug over de Maas op de plaats waar Maastricht is ontstaan"⁴.

De stichting Instandhouding Kleine Landschappen (IKL) heeft vorig jaar het gebied rond de wachttorens opgeknapt. Daarbij zijn de bomen en struiken weggezaagd die op de fundamenteën en wallen stonden. De boomwortels beschadigden de archeologische resten en vormden een gevaar voor het monument. Oude beuken en eiken zijn zoveel mogelijk blijven staan, lariksen en esdoorns zijn vooral verwijderd.

Bij de tot rijksmonument aangewezen resten van de wachttorens gaat de provincie een digitaal tijdvenster plaatsen: een in de tijd geplaatste digitale reconstructie van de wachttorens. "Een tijdvenster bestaat uit een videocamera, een computer, twee grote schermen en een aanraakscherm. De camera registreert live-beelden van de overblijfselen waar overheen de digitale driedimensionale computerreconstructies van het voormalige bouwwerk worden geprojecteerd. De bezoeker kan door middel van touch-screen zelf zijn/haar weg zoeken door de aangeboden informatie, waarbij o.a. de mogelijkheid wordt geboden virtueel zowel in als rond het monument te lopen. Ervaringen elders hebben geleerd dat deze presentatietechniek bijzonder tot de verbeelding spreekt en kan dienen als basis voor educatieve projecten voor basis- en voortgezet onderwijs"⁵.

Minder instemming vindt het plan van de provincie bij een aantal plaatselijke politici. Die worden verrast door het plan van de provincie en zien liever dat het geld besteed wordt aan het herstel van de bouwvallige stadspoorten⁶.

Fon Weusten.

⁴ persbericht provincie Limburg d.d. 14.12.2001

⁵ idem; zie ook www.monumentenhuus.nl

⁶ Limburgs Dagblad, dec. 2001